

מראה מקומות, שיעור מאת הג"ר מרדכי קורנפלד שליט"א

פורים תשס"ז - בענין מ"ם וסמ"ך שבלוחות

1. **גמרא מגילה טו.**, וז"ל, "לדעת מה זה ועל מה זה, אמר רבי יצחק שלחה לו שמא עברו ישראל על חמשה חומשי תורה דכתיב בהן מזה ומזה הם כתובים."
2. **גמרא שבת קד.**, וז"ל, "גופא א"ר חסדא מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדין ואמר רב חסדא כתב שבלוחות נקרא מבפנים ונקרא מבחוץ כגון נבוב בובן (רהב בהר) סרו ורס."
3. **גמרא קדושין ל:**, וז"ל, "ת"ר ושמתם סם תם נמשלה תורה כסם חיים משל לאדם שהכה את בנו מכה גדולה והניח לו רטיה על מכתו ואמר לו בני כל זמן שהרטיה זו על מכתך אכול מה שהנאתך ושתה מה שהנאתך ורחוץ בין בחמין בין בצונן ואין אתה מתיירא ואם אתה מעבירה הרי היא מעלה נומי כך הקב"ה אמר להם לישראל בני בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין ואם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו שנאמר הלא אם תטיב שאת ואם אין אתם עוסקין בתורה אתם נמסרים בידו שנא' לפתח חטאת רובץ ולא עוד אלא שכל משאו ומתנו בך שנאמר ואלך תשוקתו ואם אתה רוצה אתה מושל בו שנאמר ואתה תמשל בו כו', תנא דבי ר' ישמעאל בני אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש אם אבן הוא נימוח ואם ברזל הוא מתפוצץ שנאמר הלא כה דברי כאש נאם ה' וכפטיש יפוצץ סלע אם אבן הוא נימוח שנאמר הוי כל צמא לכו למים ואומר אבנים שחקו מים."
4. **גמרא יומא עב:**, וז"ל, "אמר רבי יהושע בן לוי מאי דכתיב וזאת התורה אשר שם משה זכה נעשית לו סם חיים לא זכה נעשית לו סם מיתה והיינו דאמר רבא דאומן לה סמא דחייא דלא אומן לה סמא דמותא, אמר רבי שמואל בר נחמני רבי יונתן רמי כתיב פקודי ה' ישרים משמחי לב וכתוב אמרת ה' צרופה זכה משמחתו לא זכה צורפתו ריש לקיש אמר מגופיה דקרא נפקא זכה צורפתו לחיים לא זכה צורפתו למיתה."
5. **ירושלמי נדרים פרק ג' הלכה ב'**, וז"ל, "תני רשב"ג אומר אין מרובע מששת ימי בראשית, התיב רבי ברכיה והתנין גופה של בהרת כגריס האיטלקי מרובע, אמר ר' ביסנא כל גרמא דא דלית הוא מרובע ולמה תנין מרובע ירבענה הוא. והא כנעה? מלי קיטרין, והא ארכובה דעילא? עגיל הוא מלמטה. אית דבעי מימר לא אמר רבן גמליאל אלא בבריות ותני כן מרובע באוכלין אין מרובע בבריות."

ובין שאלו ישראל לידי אותו מעשה בנדבר בודאי
 אין לחשוב כדרך הסכלים שעשו עגל של זהב
 והשתחו לו ויצחו לו ואמרו לזה וכו' רק בודאי
 היא חיה מעשה דק להוריד צונתן ונעשיתן פני
 שור שנמרכזה וכנסתה אל פועטין אחד ונטרמונין
 עלי וכו' והילך הסיחם שהוא מטה . ובאמת היא
 זה ע"י (ועיקר צלצל הדעת היא מן ערב רב צנינו
 דע"ת) והו הגאמר אז למשה לך ר"ד . וביארו
 חז"ל בדרשתם הנכבד' ר"ד מגדולתך אשר כתבתי
 בתורתי הנ' אחון ד"ר גדולים להורות שלא יטעו
 והנה לא פעלת כי שמת עמך וכו' וכבר טעו וחסנו
 מעשיהן כונעין לעבודת אל אחד ונחיי להיפך :
 ולפי"ן הגה דרך הרשעים שלא לדקדק להסגית
 צנינא פקיסח חילוק הקרן . בין הדי' לר'
 והלדיקים משגיחין מאלד לעיין בכל עניניהן מה
 שנוגע לאחד (שהוא בקר"ן) ימיהו לעשותו ומה
 שהוא צהיפך (אחר צלל קרן) יסורו ונמנו כמטמוי
 קטח ע"כ אמר המפורר צרה"ק ציונש הרשעים
 מדה כנ"מ וכל קרני רשעים אנדע תרוממה קרנות
 לדיק (ע"כ לדיק צנינו ד"ר) והנה אמרו בגמרא
 אמר משה להקנ"ה צמה תרום קר"ן ישראל אל
 ככי חסא (ענו"ש צדו"ש) והנ' כתיב ועמד כולם
 לדיקים כולם ונקטנים ועד גדולים יודעין את הש"י
 ואיך מחליפין ח"ו ע"כ צפ' הלזו שהוא הרמת קרן
 ישראל יש זה ל' מיבין . אוח ל' צמילוחו הוא לדייק
 (אע"פ שמדרך המקובלים צמילוי רק לר"י . צ'
 צמי' מילוי יש לאות זו וכמו דאיתא בזהר בראשית
 דף צ' ע"ב . לדי אנת ולדיק אנת וכו' ומתראוי היא
 להרביצ' הדיבור בנחזים הללו חבל אין הפכאי ומספיק
 והמ"י :

י בפי שקלים יש לי תיבין כ"ל שהוא ע"ד תרוממי
 קרנות לדיק . תיבת לדיק הוא
 צנינו ר"ד והוא ע"פ מ"ש על הא דרשו חז"ל צפ'
 הגאמר למשה לך ר"ד כי שמת וכו' ודקדקו לשון ר"ד
 ר"ד מגדולתך . ולכאורה יש להצטונן מליזה גדולה
 הורידוהו . וכי היא חפץ משה רבינו בגדולת מלכים
 הלז כל מגמתו היא רק גדולת השם הנכבד והגורא
 והנה פירשנו דכיהם ע"ד מה שפירשנו בקנס שקנס
 השם ית' לאורה"ר . וקוץ ודדר תלמיח לך . דהנה
 חלקים עשה את האדם יקר לבחור בדעתו רק את
 הסוב וצטנע יהי כמאס צנינו הרע וכאשר חבל
 מעץ הדעת טוב ורע אז נחפצנע דעת האדם ויכול
 לבחור בדעתו גם את הרע . והנה צאה החורה
 וביאר' לנו חיה דרך הטוב אשר יבחר האדם וחיה
 הפכו אשר ירחיק האדם . ח"ש התור' ראה נחמי
 לפיך היום את החיים ואת הטוב ואת וכו' ובתרת
 צמיים וכו' והנה הדרך הטוב הכל הולך לייחודו
 ואחרותו ית"ש והפכו הולך ללד הסע"א . שהוא ע"י
 ממש אל אחר ולזה לדיק האדם צינה יחירי' בכל
 מפעל להבחין דרך האחדות והפכו ח"ו . כי לפעמים
 יעשה האדם מפעל והילך יטעה אותו לוונר לו שהוא
 דרך הסוב ובאמת הוא הפכו כי חפ"י נעשותו ונלה
 יעטנה צעור חיה פניה עושר וכבוד וכיולא הנה
 אינו עובד את הש"י רק דבר אחר והוא כדמיון ע"י
 ח"ו והו הגרלה בפסוק לא יהי' בך ח"ל ז"ר היינו
 בך בקרבן בנחשנה וכן צהיפך גדולה ענינה לשונה
 וכו' וכשימנע האדם את עלונו מענינה לשמה (צעת
 הזמנות מן השמים) בחושבו שהוא נוטה לפס"א
 אין זה דרך הנאות כי באמת עביר' לשמה צומן
 הגרלה הוא ג"כ דרך הטוב והאחדות . הנה צהניק
 זה הוא הגרנה בפסוק וקוץ ודדר הלוגיח לך דהנה
 תיבת אח"ד בתורה בפסוק הייחוד היא ד' רבתי
 וכן בפסוק כי לא תשתחוה לאל אחר הרי"ש רבתי
 כעין אותיות גדולות סבתנין לחינוק שאין לו דיעה
 שלית' כדי שיהי' יכול להבחין החילוק שבין ד' לר'
 כמו כן נכתבו בתורה אלו האותיות רבצין להורות
 שאלד לדיק האדם לשקול בדעתו ולהסתכל בכל מעשיו
 אם מעשיו הם לדרכי הייחוד או צהיפך ח"ו ח"ש
 לאדה"ר כאשר נתפתה לעץ הדעת צו"ב ור"ע וקוץ
 ודדר תלמיח לך היינו החילוק שבין ד' לר' הן
 צמנונה הן צמספר הוא קוץ צמנונה הנה נוסף
 תמנה הדי' על הדי' הקוץ שלאחריו . ובמספר הדי'
 נוסף מספר ר על הד מנין קו"ץ הדי' אמר לו
 הש"י כיון צנטיח אחר עץ הדע"ת טוב ורע כבר
 נחפצנע הדע"ת ויוכל לביעות ח"ו בין אחד וכו' היינו
 בין ד לר' והו וקוץ ודדר וכו' כבר תוכל לטעות
 ח"ו בין ד לר' ובין ר' לר' אשר ישמנו זה מה צקוץ
 צמנוני ומספר :

7. **גמרא חולין קלט:** , וז"ל, "המן מן התורה מנין המן העץ, אסתר מן התורה מנין ואנכי הסתר אסתיר, מרדכי מן התורה מנין דכתיב מר דרור ומתרגמינן מירא דכיא."

ורש"י שם, וז"ל, "מנין. למעשה המן: המן העץ. יתלה על העץ: למעשה אסתר. הסתר אסתיר בימי אסתר יהיה הסתר פנים ומצאוהו צרות רבות ורעות: מנין. לגדולת מרדכי: מר דרור. וקרי ליה ראש לבשמים לצדיקים ואנשי כנסת הגדולה."

8. **גמרא מגילה יב**, וז"ל, "שאלו תלמידיי את רשב"י מפני מה נתחייבו שונאיהן של ישראל שבאותו הדור כליה, אמר להם אמרו אתם אמרו לו מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע, אם כן שבשושן יהרגו שבכל העולם כולו אל יהרגו, אמרו לו אמור אתה, אמר להם מפני שהשתחוו לצלם, אמרו לו וכי משוא פנים יש בדבר, אמר להם הם לא עשו אלא לפנים אף הקב"ה לא עשה עמהן אלא לפנים והיינו דכתיב כי לא ענה מלבו."

9. **שמות פרק ד'**, וז"ל, "**ב** ויאמר אליו ה' מזה בידך ויאמר מטה: **ג** ויאמר השליכהו ארצה וישלכהו ארצה ויהי לנחש וינס משה מפניו: **ד** ויאמר ה' אל-משה שלח ידך ואחז בזנבו וישלח ידו ויחזק-בו ויהי למטה בכפו."

10. **אסתר רבה פרשה ט' אות ד'**, וז"ל, "לאחר שעשה העץ הלך אצל מרדכי ומצאו שהיה יושב בבית המדרש והתינוקות יושבים לפניו ושקים במתניהם ועוסקים בתורה והיו צועקים ובוכים ומנה אותם ומצא שם (י"ב) [כ"ב] אלף תינוקות, השליך עליהם שלשלאות של ברזל והפקיד עליהם שומרים ואמר למחר אהרוג אלו התינוקות תחלה ואחר כך אתלה את מרדכי והיו אמותיהם מביאות להם לחם ומים ואומרות להם בנינו אכלו ושתו קודם שתמותו למחר ולא תמותו ברעב מיד היו מניחין ידיהם על ספריהם ונשבעים בחיי מרדכי רבינו לא נאכל ולא נשתה אלא מתוך תעניתנו נמות, געו כולם בבכיה עד שעלתה שועתם למרום ושמע הקב"ה קול בכייתם כבשתי שעות בלילה באותה שעה נתגלגלו רחמיו של הקדוש ברוך הוא ועמד מכסא דין וישב בכסא רחמים ואמר מה קול גדול הזה שאני שומע כגדיים וטלאים עמד משה רבינו לפני הקב"ה ואמר רבש"ע לא גדיים ולא טלאים הם אלא קטני עמך שהם שרויים בתענית היום שלשה ימים ושלשה לילות ולמחר רוצה האויב לשוחטם כגדיים וטלאים, באותה שעה נטל הקדוש ברוך הוא אותן אגרות שגזר עליהם שהיו חתומות בחותם של טיט וקרעם והפיל על אחשורוש בהלה באותו לילה הה"ד בלילה ההוא וגו'."

11. **גמרא יב**, וז"ל, "ויאמר ממוכן, תנא ממוכן זה המן ולמה נקרא שמו ממוכן שמוכן לפורענות."

12. **רש"י חגיגה יב: ד"ה מכון**, וז"ל, "מכון. לשון אוצר של פורעניות כמה דאת אמר נכונו ללצים שפטים (משלי יט)."

13. **רבינו בחיי בראשית פרק ל"ו פסוק י"ב**, וז"ל, "ודע כי מפסוק "ותמנע" (בראשית לו: יב) יוצא שם של שמונה תיבות מספר אותיותיו ארבעים, והיודעים אמרו כי כחו להנקם מזרעו של עשו ואומרים ארבעים יכנו."

14. **פירוש הגר"א ריש מגילת אסתר**, וז"ל, "ור"י אומר שהכל נעשו רשין בימיו שאין בן דוד בא עד שתכלה פרוטה מן הכיס, שנאמר וישם אחשורוש מס על הארץ ואיי הים, פי' [אחשורוש הוא רמז ל]היצר הרע הוא המשים מס כי כל הפורק ממנו עול תורה נותנים עליו עול בני אדם, וכן דרשו בזוהר על פסוק ויט שכמו לסבול ויהי למס עובד."